

Stabiliteit moet van regio's komen

Terwijl de Europese Unie worstelt met de grootste crisis uit haar bestaan, pleit de Braziliaanse hoogleraar Alcides Costa Vaz juist voor méér regionale samenwerking à la EU in de wereld.

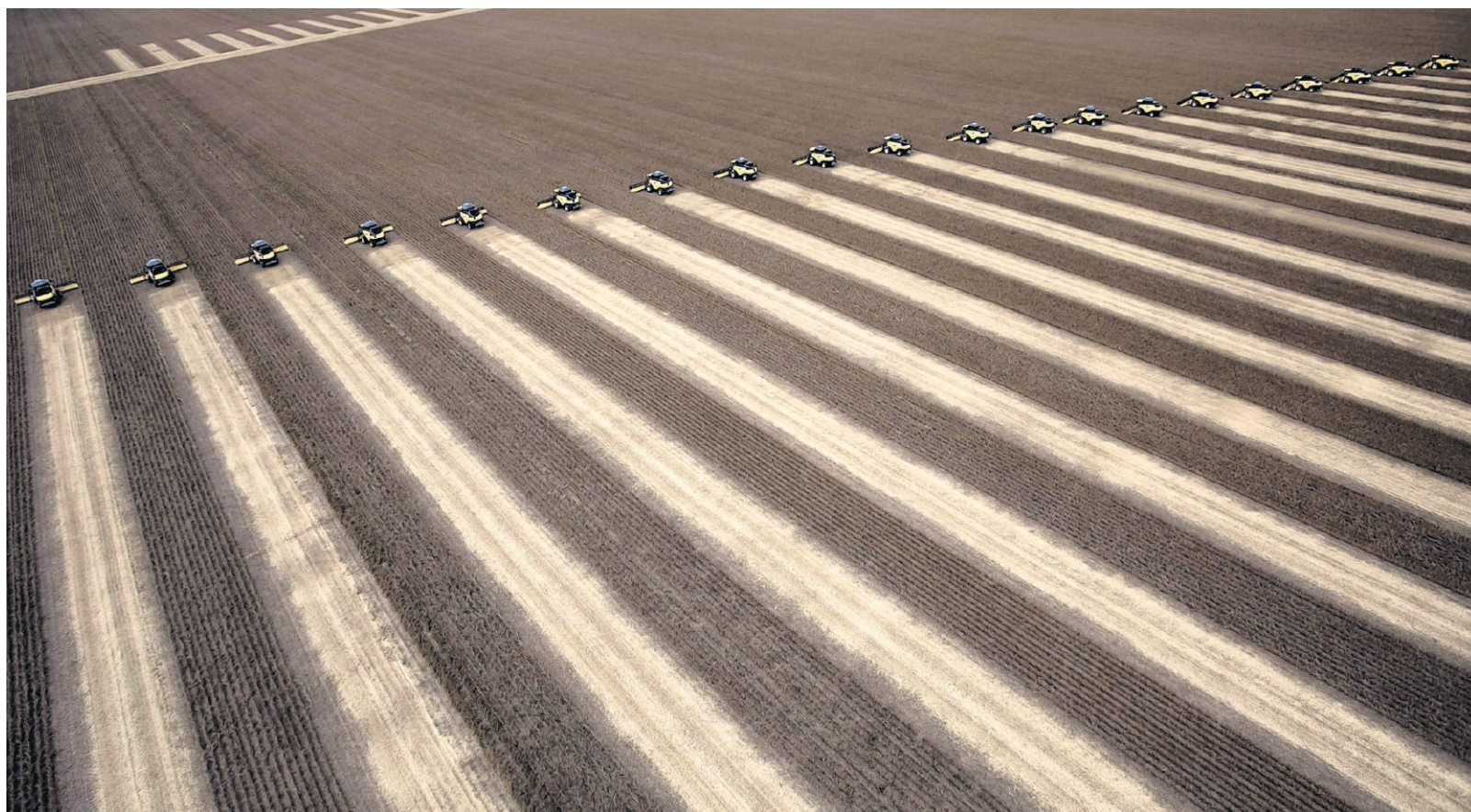
Door **Jonathan Witteman**

Uit zijn keurige technocratenpak en bezadigde dictie zou je niet afleiden dat de Braziliaanse hoogleraar Alcides Costa Vaz een bijna provocerend pleidooi in petto heeft voor zijn Nederlandse publiek. Terwijl het enthousiasme voor de Europese eenwording onder sommige Nederlanders richting de min 273 graden daalt, pleitte Vaz maandag tijdens een lezing aan de Vrije Universiteit juist voor méér regionale samenwerking in de wereld. Inderdaad, naar het voorbeeld van de Europese Unie.

Het tijdperk van de bipolaire wereldorde, met Amerika en de Sovjet-Unie als deeltje en antideeltje, lijkt al een eeuwigheid achter ons te liggen, zegt Vaz. Wat rest, is de chaos van de multipolaire wereld, waarin vele machten elkaar in een wankel evenwicht houden. Wat zullen de economische en politieke machtsblokken van de toekomst vormen: de landen of juist de regio's?

Als het aan Vaz ligt is de macht aan de regio's: Latijns-Amerika in plaats van Brazilië, Oost-Azië in plaats van China en Japan. Hoe meer oude en nieuwe supermachten samenwerken met hun buurlanden, des te groter is de kans op stabiliteit, redeneert hij. Als Gulliver in het land van Lilliput moeten economische reuzen als India en Brazilië geketend worden door de kleintjes, naar het voorbeeld van Duitsland in Europa. Een wereld vol Europese Unies, dat is de opstap naar de eeuwige vrede.

Maar is het wel in het belang van opkomende economieën om samen te werken met hun buurlanden? Vanuit idealistisch oogpunt zou het

Sojaoogst in Brazilië. De Zuid-Amerikaanse landen willen de komende decennia dezelfde mate van vervlechting bereiken als de EU. Foto Sebastiao Moreira/EPA

“
Een wereld vol Europese Unies is de opstap naar eeuwige vrede

Alcides Costa Vaz
Hoogleraar internationale betrekkingen

in het voordeel zijn van alle regionale partijen om te profiteren van elkaars krachten, vindt Vaz. De realiteit is helaas ingewikkelder. Natuurlijk, er zijn wel meer regionale samenwerkingsverbanden à la de Europese Unie: de Associatie van Zuidoost-Aziatische Naties (ASEAN), de ASEAN-India vrijhandelszone, de Afrikaanse Unie. Zuid-Amerika heeft Unasur, de Unie van Zuid-Amerikaanse Naties die de komende decennia dezelfde mate van economische vervlechting wil bereiken als in de EU.

De regio's hebben de verwachtingen tot nu toe echter niet waargemaakt, concludeert Vaz. Het merendeel is er niet in geslaagd een gemeenschappelijke identiteit te ontwikkelen: Brazilianen voelen zich niet bovenmatig verbonden met Guyanen of Chilenen, Zuid-Afrikanten niet met Malagasi of Botswanen. Ook hebben de regio's – behoudens de Europese Unie – zich niet weten te ontpoppen tot belangrijke spelers op het politieke en economische wereldtoneel. Met lede ogen ziet Vaz staten nog altijd de dienst uitmaken.

Opkomende economieën als India, Zuid-Afrika en Brazilië hebben nog geen sterke regionale verbanden tot stand weten te brengen. Dat is deels omdat ze zich liever richten op andere grote spelers en niet op de kleintjes in hun contreien. Ook heeft het te maken met het probleem dat regionale samenwerking altijd treft: hoe breng je elkaars belangen in overeenstemming met elkaar? Soms zijn de geopolitieke verschillen simpelweg te groot. Vaz: 'Ik herinner me een militaire leider in New Delhi die zei: India is een vriendenloze staat in een vriendenloze omgeving.'

Maar ieder nadeel heeft z'n voordeel, wil Vaz maar zeggen. De Europese problemen maken hem niet pessimistisch over de toekomst van andere regio's, simpelweg omdat ze onvergelijkbaar zijn. De regionale samenwerking staat in de meeste regio's nog in de kinderschoenen en dus is er vrij gemakkelijk vooruitgang te boeken. Dit in tegenstelling tot Europa, waar de integratie zo ver is voortgeschreden dat sommigen liever een stap terug zouden zetten.

Vaz hoopt er het beste van voor Europa, niet alleen voor de Europeanen, maar ook voor de toekomst van andere regionale unies.

'Het lot van Europa zal het lot van het regionalisme bepalen', zegt hij. De moeilijkheden waarmee Europa wordt geconfronteerd, zijn niet op te lossen door terug te keren naar nationalisme. 'Daarvoor is de onderlinge afhankelijkheid te ver voortgeschreden. De mondiale problemen van nu kunnen niet op effectieve wijze beantwoord worden door nationale staten.'

Regionalisme is in zijn ogen broodnodig, omdat het anno 2012 soms lijkt alsof de klok is teruggezet naar de premoderne tijd, zegt Vaz.

Een multipolaire wereld is licht ontvlambaar. Toegang tot voedsel, energie en strategische territoria kunnen conflicten tussen staten uitlokken. Regionale vervlechting kan een waarborg zijn voor mondiale stabiliteit, denkt hij. Veel vooruitgang op het terrein van de economie, veiligheid en het milieu begint bij regionale samenwerking.